

DE MARIAN ENE

LACURI GLACIARE ÎN MUNTII

Spre deosebire de Munții Făgăraș și Retezat, Parângul nu are lacuri glaciare spectaculoase, de mari dimensiuni. Cu toate acestea, aici întâlnim unele dintre cele mai frumoase complexe glaciare (circuri, custuri și văi glaciare), sculptate de-a lungul a mii de ani de ghețarii cuaternari.

Formele de relief glaciar sunt rezultatul acțiunii dominante a gheții, a apelor subglaciare și supraglaciare. Datând dintr-o perioadă relativ recentă, raportându-ne la timpul geologic, formele glaciare au fost sculptate în șisturi cristaline și granite, ceea ce a favorizat păstrarea acestora în relieful actual al Munților Parâng. Având în vedere frecvența reliefului glaciar, se poate aprecia că cei mai spectaculoși ghețari s-au dezvoltat în bazinele Jiețului, Lotrului și Latoriței, pe versantul nordic, și în bazinul Gilortului, pe versantul sudic.

Complexul glaciar al Jiețului

Plecând din Petroșani, doritori de drumeție ajung la Cabana Rusu, loc de plecare pe diverse trasee din Munții Parâng, trasee de o rară frumusețe, multe dintre acestea ajungând în regiunea înaltă din jurul vârfului Parângu Mare (2518 m), de la obârșia Jiețului. Aici, drumeții au parte de o priveliște deosebită, urmele lăsate de ghețarii ce se dezvoltau acum câteva zeci de mii de ani întâlnindu-se la tot pasul.

În bazinul Jiețului întâlnim cel mai bine reprezentat relief glaciar din masivul Parâng, ghețarul cuaternar atingând aici aproape 6 km în lungime, el alimentându-se din numeroase circuri, cum ar fi Slăveii, Roșiile și Ghereșul. Circul Slăvei este mărginit de muntele Slăvei, vârful Cârja și creasta dinspre Mija Mare. Este de fapt un complex glaciar, alcătuit din mai multe circuri de dimensiuni diferite, unele dintre acestea păstrând mici lacuri glaciare. Se remarcă două lacuri glaciare, lacul Slăvei și lacul Tăul Înghețat.

Circul Roșiile se află în partea centrală a complexului glaciar al Jiețului. În partea vestică se desfășoară un circ cu versanți abrupti, denumit Roșiile I. Circul Roșiile II se află sub vârful Parângu Mare (2518 m) și Gruiful (2340 m), cu versanți abrupti, iar în scobitura circului este adăpostit lacul Oglinda Mândrei, cu o adâncime de 8,3 m. La baza pereților abrupti ai circului glaciar se găsesc extinse trene de grohotiș. Urmează, spre est, la circa 2000 m altitudine, circul Roșiile III, care în zona centrală prezintă o cuvetă de eroziune. Aici se găsește

lacul Tăul fără Fund, cu o adâncime maximă de 17,6 m, cel mai mare lac din bazinul Jiețului.

Circul Ghereșul se regăsește pe latura estică a complexului glaciar al Jiețului, unde prezintă o primă treaptă superioară, la 2050-2000 m, și unde circul este bine dezvoltat, aici regăsindu-se lacul glaciar Ghereșul. După unirea cu Slăveii și Roșiile s-a format valea glaciară a Jiețului, care coboară până la o altitudine de 1300 m. În bazinul Jiețului mai există două circuri glaciare pe câteva văi afluențe, Zănoaga Verde, din vest, și Zănoaga lui Burtan, din est, fundul acestora fiind la circa 1800 m, după care văile glaciare coboară accentuat până la 1450 m. De asemenea, la vest de complexul glaciar al Jiețului, la obârșia văii Mija, se dezvoltă trei circuri glaciare, mai importante fiind Zănoaga, Mija Mare, care se dezvoltă sub vârful Cârja (2400 m), și circul dezvoltat la est de acesta, de formă circulară și care prezintă lacul Tăul de la Lunci.

Valea Lotrului

În bazinul Lotrului, relieful glaciar este la fel de bine dezvoltat ca și în bazinul Jiețului, chiar dacă bazinul său se află la o altitudine mai mică. Văile numeroase și bine dezvoltate, cum ar fi Găuși, Gâlcescu lezeru și Izvorul Petrești, au permis însă acumulări importante de zăpadă și formarea unor ghețari destul de mari. Prezența unor culmi înalte, între vârfurile Mohoru (2335 m), Urdele (2165 m), Setea Mare (2358 m), a permis o intensă eroziune glaciară pe versanții nordici. Acest complex

Circul Roșiile și circul Slăvei

Circul Mija și Vârful Cârja (2404 m)

PARÂNG, CINDREL ȘI ȘUREANU

glaciar cuprinde cercul și valea lezeru, circurile Câlcescu (Gâlcescu)-Zănoaga și cercul Găuri.

Cercul și valea lezeru se găsesc pe latura sudică, cu versantul stâng abrupt și cu acumulări de grohotiș, și versantul drept, mai puțin înclinat, unde se găsesc două mici circuri glacio-nivale sub vârful Urdele și Mohorul. Pe latura stângă se găsește un circ suspendat, la circa 2000 m, pe fundul căruia se află lacul lezerul Parângului.

Complexul Câlcescu-Zănoaga, renumit și prin rezervația naturală, se găsește la vest de cercul lezeru, considerându-se că aici a fost zona de maximă acumulare a zăpezii și formarea a ghețarului. Câlcescu este unul dintre circurile cele mai complexe, cu mici circuri laterale etajate. Aici regăsim lacul Câlcescu, cel mai mare și mai adânc (9,3 m) din acest sector. În bazinul Zănoaga apare un circ mai larg, pe fundul căruia este cantonat lacul Zănoaga Mare. Tot aici găsim circurile Zănoaga Dracului și Zănoaga lui Vidal, care păstrează pe fundul lor lacul Păsări și Lacul lui Vidal. Tot pe partea stângă a văii Lotrului se găsește cercul Găuri, un circ dezvoltat pe roci calcaroase ce au favorizat apariția proceselor carstice, care au modificat topografia glaciară, și unde găsim lacurile Găuri și Căldarea Ursului.

Bazinul Latorîței

Urme glaciare se regăsesc și în bazinul Latorîței, în zona izvoarelor acesteia. Cel mai dezvoltat ghețar se pare că a ocupat sectorul superior al văii Urdele, el atingând o lungime

de 3-4 km, fiind alimentat de cele trei circuri de mici dimensiuni, la care se adaugă gheața ce curgea de pe valea Cioara. La nord de cercul Urdele se află cercul de la obârșia Latorîței mijlocii (Muntinu Mic), un circ alungit, bine dezvoltat, dar care nu păstrează lacuri glaciare.

Drumeșilor ce urcă dinspre cabana Rânca, aflată pe versantul sudic al Parângului, la peste 1800 m, li se oferă priviri alte mărturii ale trecutului glaciar al Carpaților Românești. De la vest spre est se desfășoară o succesiune de circuri glaciare, mai mici ca dimensiuni decât cele din bazinele Jiețului sau Lotrului și care nu păstrează aproape deloc lacuri glaciare.

La obârșia râului Sadu se întâlnesc, sub vârful Parângu Mare, câteva mici circuri ale unor foști ghețari de circ, suspendați. Circurile Gruiu și Iașul sunt mai bine dezvoltate, alungite, fundul acestora fiind pavat cu grohotișuri. Pe fundul cercului Gruiu se păstrează un mic lac glaciar, singurul de pe această latură a Parângului. Sub culmea Setea Mare sunt sculptate două circuri, Setea Mică - un circ simplu, și Setea Mare - un circ mai bine dezvoltat, alungit. Complexul glaciar din bazinul Romanului este alcătuit din circurile Zănoaga și Leșcoi, sub vârful Mohorului dezvoltându-se circurile Zănoaga Mohorului și Gaura Mohorului. La est de vârful Păpușa (2136 m) întâlnim, la obârșia râului Galbenu, două circuri de dimensiuni mici, al căror fund este pavat cu pietre, lacurile care existau odată fiind de mult timp colmatate.

Revenind la cabana Obârșia Lotrului, drumeșii ce nu au obosit pot să o ia pe alte

cărări de munte, ce-i vor duce în sectorul superior al Munților Șureanu și Cândrel (Cindrel). Aici, ghețarii cuaternari, ghețari de circ, au lăsat mai puține urme decât în Parâng, relieful glaciar fiind mai puțin complex. Aceste forme sculptate de gheață le găsim grupate în jurul vârfurilor Șureanu (2059 m), Cindrel (2245 m), Piatra Albă (2179 m) și Ștefești (2258 m).

Munții Șureanu

În jurul vârfului Șureanu se grupează cele trei circuri de la obârșia părului Cârpa, în cel nordic găsindu-se un mic lac barat de o potcoavă nivală. Cercul Șureanu, de mici dimensiuni, are un fund plat ce a favorizat formarea unui lac, aflat acum într-un proces avansat de colmatare. Între vârfurile Cindrel și Șerbota se găsesc trei circuri glaciare alungite, pe versantul nordic (Zănoaga Gropată, lezerul Mic și lezerul Mare), și un circ pe flancul estic (cercul Iujbei). Pe fundul cercului lezerul Mare, un circ simplu, adânc, cu o lungime de circa 1 km, se află lacul lezerul Mare. Între vârfurile Piatra Albă și Cristești se desfășoară circurile Groapa Stejii, Căldarea Jipoasă și Căldarea Cristești. Pe pantele nordice ale vârfului Ștefești au fost sculptate două mici circuri glaciare, bine puse în evidență de abrupturi cu numeroase dezagregări. Chiar dacă aici nu mai întâlnim același relief glaciar grandios ca în Parâng, peisajul sălbatic păstrează același mister ce îi face pe turiști să uite de stresul cotidian. ■

Complexul glaciar Câlcescu-Zănoaga

Lacul Câlcescu